

El vell doctor Mascaró deia un dia a En Tòful:

—Vallromanes és la petita Suïssa de Catalunya; ja pots pujar-hi de peus.

—Doctor, no sé ben bé el qué vol dir. Però si acàs vol dir que Vallromanes és un poble molt bonic, m'hi adhereixo.

En Tòful és el fill gran i, per tant, l'hereu de la cotxeria de «Can Pussa» de Badalona; una cotxeria que encara s'aguanta, poc o molt rejuvenida, gràcies a una injecció oportuna de benzina. Però En Tòful, tot i això, segueix essent cotxer. Enyora els temps brillants de l'ofici; esguarda els neumàtics i els volants amb menyspreu... No n'ha tocat un d'ençà que en circulen i se'n rebenten. Els que circulen els odia, i els que es rebenten li proporcionen una alegria i un goig secrets. No ha engrapat un sol bidó de benzina. Es de suposar que no n'engraparà mai cap. Per a ell, les xurriaques. El dia que es pot posar el barret de copa alta, la levita amb xarretes grogues, i muntar al *pescante* destinat a comboiar uns nuvis a l'església, és home feliç. Aquell dia estrena *puro de faixa* i es permet esguardar els miserables mortals que anem a peu amb aire de commiseració. Es, a més a més, home de poques paraules. Es va casar amb una noia de Can Maioles, de Vallromanes, i, tots els anys, en començar el bon temps, passa un mes llarg a aquest poble del Vallès. En Tòful, quan en parla, es torna expansiu i els ulls li brillen amb resplendors d'èxtasi.

Mal m'està el dir-ho, a mi em passa el mateix que a en Tòful i el doctor Mascaró. La petita Suïssa té als meus ulls, apart el valor curatiu que li atribuïa el Doctor i del qual prescindixo, un mèrit superior. La delícia del seu paisatge estricte, corrent i alegre. L'encant dels seus turons, coronats de boscos espessos de pins i amb cases de pagès amagades pel mig i distribuïdes com en un pessebre. El misteri de les seves fonts ubagues. Aquell cel clar i aquella franquesa característica que té el Vallès, el qual, ja de primer antuvi, us rep amb un somriure cordial... Vallromanes és el rovell de l'ou del Vallès.

L'entrada del poble no predisposa pas a favor seu. Es una riera, plena de sorra, que s'ajunta amb la carretera que va a Granollers. Uns plàtans urbans la voregen. El poble, unes quantes cases apilades al peu de la riera, que munten cap els pins. A l'altra banda l'església, vella, rodejada de cases de pagès i de pallers daurats. Si l'entrada fos una cosa espectacular, la gent no recularia, com fa ara, cap a la Font de la Ginesta.

Elogi de Vallromanes

Per Jaume Passarell

Com que el poble és amagat, cal cercar-lo expressament. A més de les cases que hi ha entorn de l'església i de Can

Duràn, tots aquells turons, tot aquell bosc esponerós n'és atapeït. En surten arreu: de dalt d'un turó, del darrera, del mig d'un bosc de pins, de dins d'una ubaga tendra que neix com un ram de flors entremig de dos turons que s'ajunten, al recó més amagat dels quals s'hi sol trobar una font divina. Cases de pagès, totes elles amb l'era al davant, pallers i la figuera verda, talment nascudes, com els bolets, a conseqüència de la fermentació de la terra. Sentor de boll, barrejada amb la dels fems que es rosteixen a l'era.

Per aquells reconcs i reconets ubacs hi he trescat de petit i de gran, a primeres hores de la matinada, cercant caragols i llacsos per a l'esmorzar. Hi he vist sortir el sol del darrera de la muntanya de Sant Mateu, l'ull obert, roig de son encara, talment una taronja immensa, i la lluna encesa, damunt d'un pal de paller, com canta la poesia de Carner dedicada al Vallès. No canviaria, us ho ben juro, el Vallès ni Vallromanes, per cap altre Suïssa del món.

Muntanya de Sant Mateu! Des de les planes hospitalàries d'aquesta fulla impresa, engarlandada amb els gallarets virolats, amb les il·luminacions extraordinàries; travessada pel refilet del cornetí que amb el seu so estrident esqueixa les teles de l'envelat, i tal dia com avui, que és la Festa Major de l'Andalusia de Catalunya, com deia, en un dels seus feliços i gràfics acudits, el meu entranyable i enyorat amic En Manuel Fontdevila, fill il·lustre d'aquest país, em manca temps i ploma per a retre't el meu homenatge fervorós i cordial. Ets el cim més alt de la contrada. La copa dels teus pins i la punta de la teulada de la teva ermita, ajunten Vallromanes — i amb Vallromanes tot el Vallès, — al cel. No tots els pobles poden dir-ho així. Els teus pins s'estenen fins a la vall com un mantell vellutat i eixopluguen tot el poble sota teu. Tu els preserves dels mals vents de la terra.

Tu saps les estones inoblidables que jo he tingut ocasió de fruit al teu redós. De petit, a Montornès, des d'on et contemplava embadalit; de gran, des de Can Saleta i de vegades, gairebé a tocar, des de la Font de Can Gurgui.

Es per tot això que em sento vallesà i vallromanenc d'adopció.

I ara que som a l'estiu, aprofito tots els dissabtes per a pujar-hi a fruit del seu paisatge i veure el meu *nano*, que té més sort que jo, i pot passar-hi l'estiu.